

Sammanfattning av
UNG
I
MORA

LUPP-undersökning i Mora kommun år 2006

Sammanfattning av Sonja Persson
Mora kommun
December 2007

Innehållsförteckning

Förord	2
Kön, familj och boende	3
Fritid	3
Internationella erfarenhet	3
Skola	3
Skolk	4
Politik – Inflytande – Samhälle	6
Trygghet	7
Hälsa	7
Droger	8
Orättvis behandling	8
Arbete	9
Framtid	9

Lite om rapporten

Under 2006 erbjöd man samtliga 1197 gymnasieelever och 958 högstadieelever, att på lektionstid svara på Luppenkäten. Av gymnasieeleverna var det 49 % dvs. 592 elever och av högstadieeleverna var det 83 % dvs. 794 elever som svarade på enkäten. Frågorna handlade om familj, fritid, internationella erfarenheter, skola, politik, trygghet, hälsa, arbete och framtid. Möjlighet till egna kommentarer fanns.

Skolk och droganvändning är frågor som särskilt undersöktes.

Om inte annat anges menas med de ofta förekommande ord i rapporten följande:

Ungdomar = gymnasieelev eller högstadieelev i Mora kommun

Gymnasieelev = gymnasieelev i Mora kommun

Högstadieelev = högstadieelev i Mora kommun

Sveriges ungdomar = gymnasieelever och högstadieelever från samtliga kommunen som ingick i undersökningen.

Förord

I Mora kommun har arbetet med ungas delaktighet och inflytande utvecklats i en mycket positiv riktning. Förtroendevalda och tjänstemän tar frågorna på allvar och söker kunskap om hur ungas situation i samhället ser ut. Det har också vuxit fram ett arbetsklimat och en vilja till samverkan mellan unga och vuxna.

Ett viktigt verktyg i arbetet är LUPP-enkäten som nu genomförts för andra gången. Våren 2004 var det första tillfället. Ambitionen är att undersökningen ska genomföras vart tredje år. Ett annat verktyg är en årlig Demokratidag som genomförs för elever i åldern 9-19 år. Resultaten från den dagen diskuteras sedan under ett antal uppföljningsmöten, "Hearings", där ungdomar och politiker tillsammans ser över vad som kan och bör göras.

Att ungdomars situation i Mora är en politiskt prioriterad fråga är det beslut som togs av kommunfullmäktige i september 2007 ett tydligt bevis på. Kortfattat innebär det att:

- Mora Ungdomsråd (MUR) och kommunstyrelsen inbjuder gemensamt till framtida demokratidagar.
- De berörda nämnderna får i uppdrag att gå igenom liggande LUPP och till kommunstyrelsen lämna synpunkter från respektive nämnd hur man ser på dessa frågor och vad som kan och bör göras inom nämndens ansvarsområde.
- När dessa uppgifter lämnats till kommunstyrelsen och sammanställts bjuds MUR in till kommunstyrelsen för en diskussion.

Med hjälp av de tre dokument som beskrivits här ovan, (*Demokratidag, LUPP, politiskt beslut*) finns en stabil plattform att jobba vidare från, att utveckla inflytandet och delaktigheten för våra barn och ungdomar. Det är viktigt att alla nämnder och förvaltningar känner ansvar för, och har ett äkta intresse av att vara med i processen. Glädjande nog kan jag säga att så är fallet. Tack vare det goda samarbetsklimat som råder i kommunen har jag stora förhoppningar om att ungdomsdemokratien kan fortsätta utvecklas till nytta för alla medborgare.

LUPP-undersökningen i Mora har även gett upphov till tre akademiska uppsatser som man kan ta del av på kommunens hemsida www.mora.se:

Anna Ahldén, Mitthögskolan, *"Trygghet och hälsobeteenden hos ungdomar i Mora kommun"*

Kalle Forsell, Umeå universitet, *"Kartläggning av livsstil, hälsa, fritid och framtid utifrån aspekter som datorspelande, sociala nätverk, kön och kommuntyp"*.

Arja Crim och Ann-Marie Wångmar, Högskolan Kristianstad, *"Är fritidsaktiviteter relaterat till psykiskt välbefinnande bland ungdomar"?*

Ett stort tack till alla ungdomar som har svarat på frågorna, till de lärare som varit behjälpliga vid genomförandet, Sonja Persson som sammanställt uppgifterna och framför allt till Desirée Gustafsson som lagt ner en enorm arbetsinsats före, under och efter genomförandet.

Mora i december 2007

Åke Nyström
Ungdomssamordnare
Mora kommun

Kön, familj och boende

En typisk elev bor med bägge sina föräldrar i villa, gård eller radhus. Både mamman och pappan arbetar. Mamma har läst på universitet eller högskola, pappa har läst på gymnasiet eller motsvarande. Både eleven och bägge föräldrarna är födda i Sverige.

Fritid

De flesta elever anser att det finns mycket att göra på fritiden. De flesta elever anser även att de har lagom mycket fritid. De elever, som dock oftast anser att de har för lite fritid, är de elever som anser att det finns lite att göra på fritiden. Ungdomar som anser att det finns mycket att göra är oftare med i en idrottsförening än andra ungdomar. Tjejer på högstadiet som anser att det finns mycket att göra är oftare med i en hobbyförening.

Eleverna träffar sina kompisar oftast hos varandra, utomhus, eller i en idrottshall, sporthall eller annat ställe i samband med idrott.

Hälften av eleverna är aktiva eller har förtroendeuppdrag i en idrottsförening.

Varje vecka gör hälften av eleverna följande aktiviteter: umgås med kompisar, surfar/chattar på Internet, hjälper till hemma med mat/städning/trädgård/tvätt/snöskottning mm, idrottar/motionerar, men ej i klubb eller förening, skriver, läser, Idrottar/motionerar i klubb eller förening, går runt på stan med kompisar, spelar datorspel/TV spel.

Internationella erfarenheter

En typisk högstadieelev har inte varit utomlands utan sina föräldrar, medan en gymnasieelev har varit utomlands utan föräldern 1-2 gånger. Vanligaste skälet att åka utomlands är att vara på semester. $\frac{3}{4}$ av eleverna har varit på semester de senaste 12 månaderna. Något mer än 40 % har varit på semester i Sverige och något under 40 % har varit på semester utomlands. För att elever skall åka utomlands för att vara volontär, jobba eller som ungdomsutbyte behöver eleven mer pengar.

Skola *(Fokus ligger på skolk)*

I skolan vill elever bestämma, mer än vad de får.

Tittar man på samtliga undersökta saker på skolorna kan man inte säga att en skola uppfattas som bättre än en annan, för medan elever på en skola oftare är nöjda med skolmaten, så är elever på en annan skola oftare nöjda med biblioteket och på en tredje med möjligheten att få extra stöd om det behöver det. Den kompletta bilden blir att skolorna i stort sätt uppfattas ungefär lika bra.

Skolk

- Gymnasieelever skolkar mer, än högstadieelever
- Killar och tjejer i landet skolkar lika mycket
- Ungdomar som bor med bägge sina föräldrar skolkar minst.
- Ju oftare en elev skolkar, desto mera troligt är det att eleven tycket att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden
- Mobbaren skolkar oftare än den mobbade, som skolkar oftare än de som varken mobbar eller mobbas
- Eleven som skolkar svarar oftare att: de sover dåligt på natten, är trötta under dagarna, känner sig stressade, har svårt att somna, har ont i magen eller har huvudvärk.
- Ju oftare en elev skolkar, desto mer troligt är det att han har provat hasch, rökning, snus och varit berusad.
- Elever som skolkar provar oftare före tonåren hasch, rökning, snus och har varit berusad, än elever som inte skolkar
- Elever som inte får dricka alkohol för sina föräldrar, skolkar mindre, än de elever som får dricka alkohol för sina föräldrar.
- Högstadieelever med funktionsnedsättning skolkar mer än högstadieelever utan funktionsnedsättning. Moras högstadieelever med funktionsnedsättning, skolkar dock mindre än både Moras och landets elever utan funktionsnedsättning.
- Elever som har extra jobb på kvällar och helger skolkar mer än andra elever.

Skolk och boende:

Ungdomar som bor med bägge sina föräldrar skolkar minst. Om man bor ibland hos mamma och ibland hos pappa, så skolkar man inte lika ofta, som om man bor hos bara en förälder. Mest skolkar ungdomar som inte bor hos någon av sina föräldrar.

Den största skillnaden mellan Sveriges och Moras ungdomar finns bland gymnasietjejer som bor med enbart en förälder. I Mora är det enbart 14 % av dessa tjejer som aldrig skolkar, medan det i landet som helhet är 32 % av dessa tjejer som aldrig skolkar.

Skolk och fritid:

Ju oftare en elev skolkar, desto mera troligt är det att han tycker att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. Men både elever som skolkar mycket eller inte alls anser ungefär lika ofta att det finns väldigt mycket att göra på fritiden.

- 4 % av högstadieeleverna som aldrig skolkar, tycker att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. (4 % gäller även för Moras högstadieelever)
- 23 % av högstadieeleverna som skolkar flera gånger i veckan, tycker att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. (Få elever i Mora skolkar flera gånger/vecka)
- 6 % av gymnasieeleverna som aldrig skolkar, tycker att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. (5 % gäller även för Moras högstadieelever)
- 20 % av gymnasieeleverna som skolkar flera gånger i veckan, tycker att det finns väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. (Få elever i Mora skolkar flera gånger/vecka)

Skolk och resor:

Det finns inget samband med skolk och att eleven har varit på semester, de senaste 12 månaderna, varken när det gäller utomlands eller i Sverige. För Moras högstadiel elever gäller dock, att de som har varit på semester utomlands de senaste 12 månaderna, skolkar inte lika ofta som de elever som inte har varit utomlands.

- 83 % av Moras högstadiel elever som har varit utomlands på semester de senaste 12 månaderna skolkar aldrig.
- 74 % av Moras högstadiel elever som inte har varit utomlands på semester de senaste 12 månaderna skolkar aldrig.

Främst för landets högstadiel elever, men även för landets gymnasieelever gäller, att de som har varit utomlands utan sällskap av sina föräldrar, skolkar oftare 'flera gånger i veckan' än andra elever. I Mora kan man inte se detta.

- 6 % av landets gymnasieelever som har varit utomlands utan sina föräldrar, mer än 6 gånger skolkar 'flera gånger i veckan'.
- 3 % av landets gymnasieelever som aldrig har varit utomlands utan sina föräldrar, skolkar 'flera gånger i veckan'.
- 13 % av landets högstadiel elever som har varit utomlands utan sina föräldrar, mer än 6 gånger skolkar 'flera gånger i veckan'.
- 2 % av landets högstadiel elever som aldrig har varit utomlands utan sina föräldrar, skolkar 'flera gånger i veckan'.

Skolk och mobbing:

Även om både den mobbade och mobbaren skolkar oftare än andra elever, kan man ur texten och tabellerna nedan se, att det är vanligare att det är mobbaren, än den mobbade som skolkar.

Elever som deltar i mobbing eller utfrysning, skolkar oftare än andra elever. Det gäller både för gymnasiet och högstadiet, både i Mora och i landet som helhet. Moras elever som mobbar, brukar dock inte lika ofta som landets mobbare, skolka flera gånger i veckan.

- 1 % av landets högstadiel elever, som inte deltog i mobbing eller utfrysning, det senaste halvåret, skolkar flera gånger i veckan.
- 12 % av landets högstadiel elever, som deltog i mobbing eller utfrysning, det senaste halvåret, skolkar flera gånger i veckan.
- 2 % av landets gymnasieelever, som inte deltog i mobbing eller utfrysning, det senaste halvåret, skolkar flera gånger i veckan.
- 10 % av landets gymnasieelever, som deltog i mobbing eller utfrysning, det senaste halvåret, skolkar flera gånger i veckan.

Skolk och hälsa:

Man kan se att elever skolkar oftare, om de oftare sover dåligt på natten, är trötta under dagarna, känner sig stressade, har svårt att somna, har ont i magen eller har huvudvärk. Skillnaderna är tydliga. Detta gäller både för högstadiet och gymnasiet, både för landet som helhet och för Moras ungdomar.

Skolk och droger:

Det finns tydliga samband mellan skolk och droger. Ju oftare en elev skolkar, desto mer troligt är det att han har provat hasch, rökning, snus och varit berusad. Dessutom var debuten oftare före tonåren hos elever som skolkar.

På frågan om de skolkar, brukar, landets killar och tjejer som inte får dricka alkohol för sina föräldrar, oftare svara 'nej', än de killar som får dricka alkohol för sina föräldrar. Det finns ingen skillnad mellan könen i detta avseende, men högstadieelever skolkar mindre än gymnasieelever.

- 58 % högstadiekillar och 58 % högstadietjejer, som får dricka alkohol, skolkar inte
- 80 % högstadiekillar och 80 % högstadietjejer, som inte får dricka alkohol, skolkar inte.
- 32 % gymnasiekillar och 31 % gymnasietjejer som får dricka alkohol, skolkar inte.
- 52 % gymnasiekillar och 51 % gymnasietjejer som inte får dricka alkohol, skolkar inte

Det är mindre andel elever som skolkar flera gånger i veckan, bland landets elever som inte får dricka alkohol för sina föräldrar, än bland de elever som får dricka, men här finns det könsskillnader. Det är större andel killar än tjejer, som skolkar flera gånger i veckan.

I Mora får man inte samma könsneutrala bild, vilket förmodligen beror på att slumpen säger sitt, när det inte är lika många som svarar. Moras killar svara oftare, än tjejerna "Nej" på frågan om de skolkar.

Sammanfattningsvis kan man säga att ungdomar skolkar mindre, om de inte får dricka alkohol för sina föräldrar. Ganska många elever 24 %, av landets och även Moras elever, har svarat att de inte vet om de får dricka alkohol för sina föräldrar. När det gäller skolk ligger, de närmare de elever som inte får dricka alkohol för sina föräldrar, än de elever som får dricka.

Skolk och funktionsnedsättning:

På högstadiet är det vanligare att elever med funktionsnedsättning 34 %, skolkar minst någon gång per termin än elever utan funktionsnedsättning 23 %. I Mora är det dock bara 13 % av högstadieelever med funktionsnedsättning, som skolkar någon gång per termin.

Skolk och arbete

Både tjejer och killar, både på gymnasiet och på högstadiet, som har extrajobb, skolkar mer än de tjejer och killar som inte har det. Detta gäller både för landet som helhet och för Mora.

Politik – Inflytande – Samhälle

Mer än hälften av högstadieelever är inte alls intresserade av politik. Om högstadieeleven hade bestämt i kommunen skulle den tycka att det är viktigast att satsa på skola, lika lön för män och kvinnor samt sjukvård. ¼ av högstadieeleverna har skrivit på en namninsamling.

Mer än hälften av gymnasieelever är inte särskilt eller inte alls intresserade av politik. Om gymnasieeleven hade bestämt i kommunen, skulle den tycka att det är viktigast att satsa på arbete åt unga, skola och sjukvård. 41 % av eleverna har skrivit på en namninsamling.

Ungefär lika många ungdomar i kommunen 42 %, som i landet som helhet 39 %, anser att de inte vet hur stora möjligheter de har att föra fram sina åsikter. Det är dock färre högstadieungdomar i kommunen 21 %, än i landet 39 % som vill vara med och påverka. Moras gymnasieungdomar vill påverka i lika hög grad, som ungdomar i övriga landet. Mer än hälften av ungdomarna vill inte påverka, eftersom de inte är tillräckligt intresserade. Mer än hälften av eleverna vet inte till vem de vänder sig om det vill påverka något i kommunen.

Mer än 3/5 av eleverna, något fler tjejer än killar, anser att det är viktigt att beslutsfattare och grupper av ungdomar träffas för att diskutera. Det är dock bara en 1/5 av killarna och nästan 1/3 av tjejerna som skulle vilja träffa beslutsfattare.

Tjejer är mer intresserade än killar och gymnasieelever mer än högstadieelever, av samhällsfrågor. Elever är dock mer intresserade av vad som händer i andra länder och även här är tjejer och gymnasieelever mer intresserade, än killar och högstadieelever.

77 % av de röstberättigade eleverna valde att rösta.

Trygghet

De flesta elever 78 % har under det senaste halvåret varken varit utsatta för sexuellt/våld utnyttjande, misshandel, att inte våga gå ut, hot eller stöld. På de flesta ställena känner killar sig tryggare än tjejer.

9 % av eleverna har varit mobbade eller utfrysta och lika många har deltagit i mobbing eller utfrysning det senaste halvåret. Det är vanligare att bli mobbad och utfryst på gymnasiet och där är det även fler tjejer än killar som blir mobbade eller utfrysta.

Det vanligaste stället att bli utfryst är på rasterna i skolan, i klassrummet samt via telefonsamtal, sms, e-post eller hemsida.

Om man jämför killar och tjejer på gymnasiet ser man att det på de flesta ställen, finns signifikanta, betydande skillnader mellan hur trygga de känner sig och vilket kön de har. ***Gymnasiekillar är tryggare*** på samtliga ställen förutom på 'ungdomens hus, fritidsgård eller liknande' och 'utomhus i mitt bostadsområde på dagen' och 'i hemmet'.

Hälsa

78 % av Moras ungdomar bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som mycket bra eller ganska bra. Killarna bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bättre än tjejerna. Över hälften av eleverna är trötta under dagarna, minst flera gånger i veckan och över hälften av tjejerna har känt sig stressade lika ofta. Elevernas mående, uppfattning om egen hälsa och hur ofta de tränar så att de blir andfådda, skiljer sig inte nämnvärt från övriga kommuner. Moras ungdomar verkar dock ha något bättre matvanor. Lika stor andel i Mora som i andra kommuner skriver att de har funktionsnedsättning.

Droger

Det verkar som att Moras drogsituation bland ungdomar under 13 är bättre än i landet som helhet. Det gäller främst snusandet, som dessutom har minskat i kommunen. Det fattas dock en viktig uppgift och det är hur stor andel av Moras och andra ungdomar, som fick erbjudande svarade på enkäten och vad var orsaken till att de inte svarade. För det finns ett tydligt samband både på gymnasiet och högstadiet, både i Mora och i landet som helhet, att ju mer en elev skolkar, desto oftare har de provat att röka, snusa, dricka sig berusad och prova hasch eller marijuana. Dessutom har debuten oftare varit före tonåren, hos elever som skolkar ofta.

En typisk gymnasiekille har aldrig provat hasch, marijuana, annan narkotika och har aldrig provat att röka och snusa. Han var 16 år, när han drack sig berusad för första gången.

En typisk gymnasietjej har aldrig provat hasch, marijuana, annan narkotika och har aldrig provat att röka och snusa. Hon var 15 år, när hon drack sig berusad för första gången.

Moras ungdomar skaffar alkohol i stort sätt på samma sätt som ungdomar i medelkommunen. Den största procentuella skillnaden handlar om att Sveriges gymnasieungdomar får oftare alkohol av sina föräldrar med lov, eller från kompisar och kompisars syskon än Moras gymnasieungdomar. Moras föräldrar, tillåter inte lika ofta, som Sveriges föräldrar, att deras högstadieungdomar dricker alkohol. En fjärdedel av ungdomar, vet dock inte om de får eller inte får dricka för sina föräldrar.

Orättvis behandling

40 % av eleverna anser att de har blivit orättvist behandlade. Tjejerna anser oftare än killar, att de varit orättvist behandlade. De gäller främst högstadiet där 45 % av tjejerna, men bara 29 % av killarna, anser sig ha varit orättvist behandlade.

Oftast har man varit orättvist behandlad av skolans personal, andra elever, någon i familjen eller någon annan privatperson. Medan killar på gymnasiet, känner sig mindre orättvist behandlade i familjen, än de på högstadiet, känner sig tjejerna på gymnasiet fortfarande orättvist behandlade i sin familj.

När det gäller polisen och rättsväsendet är det oftare killar, som känner sig orättvist behandlade. Detta gäller främst högstadiet, där 10 % av killarna och 2 % av tjejerna, anser sig ha varit orättvist behandlade.

Något mer än hälften av eleverna, nämner att anledning till orättvis behandling, var annan än de alternativ enkäten erbjöd. Var fjärde elev vet inte varför han eller hon har blivit orättvist behandlad. Övriga svar var i fallande ordning: utseende 13 %, ålder 11 %, kön 5 %, utländsk bakgrund/hudfärg 3 %, funktionsnedsättning 3 %, sexuell läggning 2 %, religion 2 %

Arbete

De flesta gymnasieelever 75 %, hade ett jobb i somras. På högstadiet var det vanligare att killar 31 %, än tjejer 22 % hade jobb i somras. Det mest vanliga sättet att få jobb var genom sin egen familj, att man själv har kontaktad arbetsplatsen eller genom en släkting eller folk man känner.

47 % av gymnasieeleverna och 16 % av högstadieleverna, sökte jobb utan att få det.

På gymnasiet är det 59 %, medan det på högstadiet är bara 43 % som kan tänka sig att starta eget företag. De gymnasieungdomar vars föräldrar har ett eget företag, är mer intresserade att starta eget företag, än övriga gymnasieungdomar. Intressant är att de elever som inte vet om föräldrar har ett företag eller inte, är minst benägna att starta företag. På riksplan är det bara 30 % av de elever som inte vet om föräldrar har företag, som kan tänka sig starta företag, men det är över hälften av övriga elever som kan tänka sig starta företag. Beror det på elevernas ointresse för företagsamhet eller på komplicerad livssituation?

Framtid

De flesta elever 85 % ser positivt på sin framtid. 4 % ser negativt på sin framtid.

En typisk kille eller tjej som går på gymnasiet

- ... planerar att direkt efter gymnasiet gå på högskolan eller universitet, vilket är deras högsta planerade utbildning. Eller så vill eleven jobba i kommunen eller i en kommun i närheten.
- Tjejen skulle dock helst vilja åka ut och resa direkt efter gymnasiet.
- Eleven kommer att flytta ifrån kommunen.
- Killen vill oftast flytta pga av jobb, tjejen pga studier.
- Om han flyttar tillbaka gör han det pga närhet till släkt och familjen, jobb eller pga flickvän/pojkvän eller kompisar.
- Om hon flyttar tillbaka gör hon det pga närhet till släkt eller familj, bättre miljö för hennes barn att växa upp i, samt pga pojkvän/flickvän eller kompisar.
- Om 10 år skulle han/hon helst vilja bo utomlands, eller i en storstad i Sverige.

En typisk kille eller tjej, som går på högstadiet,

- ... vet inte vilken är den högsta utbildning han/hon kommer att gå.
- Efter gymnasiet vill tjejen helst gå en gymnasieutbildning i en annan kommun, medan killen lika ofta som att gå gymnasieutbildning i en annan kommun, vill gå gymnasiet i den kommun han bor i.
- Eleven kommer att flytta ifrån kommunen.
- Tjejer flyttar ifrån kommunen för att prova på något nytt, studier eller jobb.
- Killen flyttar ifrån kommunen för att få jobb, prova på något nytt eller pga. studier.
- Om eleven flyttar tillbaka gör den det pga. närhet till släkt och familjen eller pga. flick/pojkvän. Killen gör det även pga. jobb, medan tjejen gör det även pga. bättre miljö för hennes barn att växa upp i,
- Om 10 år bor tjejen helst i en storstad i Sverige eller utomlands.
- Om 10 år bor killen helst utomlands eller i en storstad i Sverige.

